

15691

891.93

7-23

2003

542 19-2

№ 544/х.

ՀՈՐ ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ

ՔՆԱՐ

ՍԻՒՆԻՒՆԻ

№ 254² m.

1547

ՌՈՍՏՈՎ (ԴՈՆԻ ՎԵՐԱՅ)

ՑՊԱՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԷՐ-ԱՐԲԱՆԱՐԵԱՆ

1879.

50

117.

891.99

7-28

ԱՆ

ՆՈՐ ՆԱԽԻՅԱՆՆԵՐ

ՔՆԱՐ

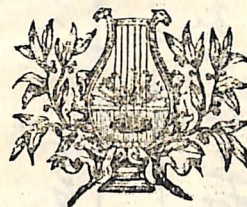
Ս Ի Լ Ի Կ

Վ. 542 ռ.

Վ. 544 ռ.

70/0

41384

ՈՐՈՍՏՈՎ (ԴՕՆԻ ՎԵՐԱԿ)

ՅԳԱՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՑԷՐ-ԱՐԲԱՀԱՄԵԱՆ

1879.

7.11.39

Дозволено Цензурою. Спб., 3 го Января 1879 года.

(1879) 1-й 1-й 1-й

1879

1879

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ.

Ամբողուն, որ մենք կրճանչնանք, եվելքի ա-
տենները շինարարական պէս սիրատա ու ան-
վախ չէր. նա մէկ խեղճ, վախճող, ամենէն
քաշված, ամենէն զրկված ճանճ էր. որ ճանա-
վարը հասաւ՝ վրան կիյնէր, կըծեծէր, օղորմելիին
իրեն պունէն փախ կուտար, ու նարա ժողոված մեռող
կառնէր, կուտէր: Մէկ խօսքով աշխարհիս էրեսի
էնկ տանձրված ու ետ ձրգած ճանճն էր. նա: Մէկ
օր մեղուն կերթայ Վիտայն, պէթէր կըկանկրտի
իրեն չար պահտէն, ու կըխնդրվի, օր ատպէս ան-
տէր չի ձգէ, մէկ օղորմութիւն անէ ու նարա տէրը
ըսայ՝ մէկալ չար ճանապարհներուն տիմայը:

Վիտայն կընայէ մեղունին վերան ու կըխնայ:
«Մի քան ինչո՞ւ կըխնայաս, կըհարցունէ մեղուն»:
— Անոր համար կըխնայամ, կասէ Վիտայն, որ
ես քեզի ճանճներուն մէջ էնկ-պանուկը ու ֆայ-
տալըն արիւլ իմ, տուն կէնէ ինձ իմէն անգոհունակ իս:
«Ախիմ, կասէ մեղուն, որ տուն ինձի պա-
նուկ ու ֆայտալը ստեղծիլ իս, ամա ստ ինձի
բ՞նչ չա՛հ, որ ես անտէր իմ»:

— Վեզի վճիվ ասաց, որ տուն անտէր իս,
ասաց Վիտոր:

„Հապա ի՞նչ, ասաց մեղուն. տուշմանիս հետ
ես ինչով կըռվիմ. մարդը ծեռքը օխ ու մըզրախ
ունի. ասլանը ու խափլանը մազալը թաթեր ու
ճանկեր ունին. կալը ու այուն ամուր ու սուր ակ-
ռաներ ունին. խարախուշը ու իւրուղին էրկաթի
պէս կուտուցք ունին. օձը պերանը աղու ունի.
Հապա ե՞ս, օղորմեղնս, ի՞նչ ունիմ“:

— Տուն ալ, ասաց Վիտոր, մարդու պէս մըզ-
րախ ու օձին պէս աղու ունիս, ամա չիս տեսնուլ,
զէրէ առչեզ չէ, էտեզ է:

Աս օրէն միսսմիտ ու վիզը-ճուկ մեղուն կիմա-
նայ, որ ինքը աշխրբիս էրեսը օղորմելի ու անտէր
չէ էղիւ է. ու աղլի էտեէն կախված փուշը, որ նա
սիֆաէ մէկ ֆայտասըզ պան կիտէր, իրեն էնկ-իւ-
մէտը տէրն է էղիւ է: Ու ատկէ էտե ճանաւար-
ները չէքի նորա կըզրկին եա կըվախցունուն, Հապա
ինքերը նարամէն կըպաշլային վախնալու:

1.

ԻՆՏԻ ԶԻՍԻՐՈՂՆԵՐՈՒՆ.

Տուն ինձ չիս սիրիւ, — աս կիտիմ չօխտան,
Տուն ինձ կանիծիս ու կատիս պէթէր,
Տուն իմ խալէմիս խարէզ իս, տուշման,
Ամէն ապու թիս պատ իս, ու քէտէր:

Տուն ինձ չիս սիրիւ: Խալէմիս սուր է,
Միւրէքէվըս է լեղի ու զէհիր,
Վըրատ քըսածըս՝ չամուռ ու մուր է,
Ու ատոր համար տուն ինձ չիս սիրիր . . .

Ե՞փ սիրից տըղան թիթիզ հէքիմին,
Որ տայմա աղու ճար կուտայ նարան.
Պայծառ լուսինկայ կուզէ՞ հարամին,
Կարիճն ալ, կասին, լուսի է տուշման:
Օսկի „որթերըզ“ մէմէկ փըշեցի,
Որոնց տուն Ասլաճ կիտէր չօխտան,

Ու քեզի փայլուն աստղիկ ցուցուցի,
Բարեկամ լալու տեղ՝ էղար տուշման:

Ամենքն ալ կիտին, որ սուրբ մարգարէն
Տայմա բըշված է իրեն աշխարէն,

Ու խորդ զուրցողի կօլօխին կըտակ
Տարին տասվերիւ ամիս կըլայ ծակ:

Խեղճ ողորմելի ալեթէր արմընցար,
Որ սուտ աղաներ առի թախտէտ վար,
Ու անխելքութեամբ տառցար, ինծ ասիք
„Չուզիմ ազատ կեանք, թո՛ղ մընամ եսիր“:

Քաղաքըս կայնած է հարուր տարի,
Ի՞նչ արիր, ասա՛, տուն մէկ զօրծ բարի.
Ու տել ու խըմել, խըմել ու քուն լալ —
Ատնցմով սալթը կուզիս պարծընալ:

Տուն ինծ չիս սիրիլ. ինչո՞ւ, քեզ ասիմ.
Օհէրէ սուրբ պարտքըտ միտքըտ կըձըզիմ ...
Աղէկ մարդ, լալու ու ազգի պարծանք —
Շատ զոհեր կուզէ ու շատ աշխատանք:

Մեղքըսի՛ր քեզի ու քու ղաւակիտ,
Պահպանէ հաւատ, լուզուն խեղճ ազգիտ,
Ու անկէ էտել չի ցաւիլ հոգիս,
Թէ որ տուն ինծի չի սիրիս, աօիս ...
Եփ որ շատ տարի կանցնին ու կերթան
Ու օսիօններուս իշն ալ չէ մնալու,
Հայրիկս, խեղճ Հայեր, ձեր օրդիք կուգան
Պապերուն մեղքը ֆոզիս վրայ լալու:

2.

ԱՂԵԿՄԱՐԴՆԱՅ

Բոլոր տարին, բոլոր կեանքըդ

Սուսիկ-փուսիկ կրկենաս,

Հալխին սէրը, կովասանքը

Կամաց կամաց կըստանաս :

Բնու թօքըս, կասին, հրեշտակի՞ է,

Օրինակ իս ամենուն

Եմա տեղըս շատ լային-ներ,

Վայն էկիլ էր մեր կուլիուն :

Սուսիկ-փուսիկ նեւ կըմտնունու,

Ծանծու պուտըս չի լըսվիլ :

Ճէնկ ու կըռեւ ու շամաթա,

Կասին, պէթէր չիս սիրիլ, —

Եղէկ մարդ իս, իշկիլ չիկայ,

Օրինակ իս ամենուն

Եմա տեղըս շատ լային-ներ,

Վայն էկիլ էր մեր կուլիուն :

Գըշեր ցորեկ քու գործիս իս,

Քաղաքն ուզէ կործանի :

Ճէպիս շահէ, ուհաթ կեանքըս

Տուն չիս փոխիլ մէկ պանի :

Կեանքի ֆէնտը տուն կըտիլ իս :

Էրնէկ, էրնէկ քու հոգուն

Եմա տեղըս շատ լային-ներ,

Վայն էկիլ էր մեր կուլիուն :

Սուսիկ-փուսիկ հազարներըս

Եմա քաստտ կըռեցիր,

Թանկնոց ոխաք ու էքիփաթ

Եռաններըս շարեցիր

Վըրատ մէկ գէշ խօսք քալած չէ,

Օրինակ իս ամենուն

Եմա տեղըս շատ լային-ներ,

Վայն էկիլ էր մեր կուլիուն :

Սուսիկ-փուսիկ տուն կընայիս

Եմադհթ մարդու տանձանքին :

Սուսիկ-փուսիկ մըտիկ կանիս

Հալխի հազար կանկատին,

Ու հրեշտակի թէմիդ սիրտով
 Ար մըանիս տունն ռահաթ քունս...

Թէ որ անդրա շատ լային-նը
 Վայն էկիլ էր մեր կուլիսուն :

Սուսիկ-փուսիկ օրըտ անցաւ,
 Տուն ծերացար ու մեռար,

Եւ օր-փառօր պատընքվեցար
 Ու գերեզման տարվեցար .

Հողուտ արւին շատ օլորմիս,
 Կաղատ, ղէրաէտ կուշտ կերան,

Տարի ու կէս անցած-չանցած
 Յիշատակըտ ալ մոռցան :

Չէլին օրթան մէկ օպա կայ,
 Հարցնող չի կայ՝ „Ես ի՞նչ է,

Տակը պառկողն շո՞ւն է, մա՞րդ է“...
 Եսված վըկայ՝ պէլլի չէ՛. . .

Ե՛ր, հայ-ախպար, ես խորդ կասիմ,
 Մեկիւննալու տուն՝ մարդ էս,

Փիթուն օրը „հոգիս“ կասիս,
 Եմա հոգին միս կիսիս :

3.

ԽԱՂ ՈՒ ՔԷՓ .

1.

Ժամին աղպարը, սոխախն ու մահլան,

Եմասն ալ՝ հալին. Երապին-Օպան,

Ետէն առէն ալ՝ Եխային-Տէրէն —

Հէչ աչք չին պանալ մեր արդաք խաղէն :

2.

Եխջիկ-ժողոտանք ու ածնշնորաւոր,

Վըւպ-պալ, ղիաթէթ հաշվէ՛ ամեն օր,

Ուստոսով ռօթօնտ, մէկ ուրիշ տեղ ալ —

Աէնճ արդաք քէֆէ հէչ աչք չին պանալ :

3.

Եւաչ աղաներըս ըսթօլին տիմաց,

Լուսէ-լուս թուխտը ծեռքերը պըռնած, —

Տուժինով փունճը տայմա կըճաթին,

Ստակը փէշերով պօշ-տեղ կըվօթին :

4.

Տոակիլն ալ եուքին տակը տընքալէն,
Եիքատը սաղ օր յողնած մուրալէն,
Ե՛լ մո թը կոխից՝ սօխախէ սօխախ
Տալուլ զուռնայով քէֆ կանին մութ լախ:

5.

Եսպէս՝ մեծ, պըզտիկ, սընչալէր ու զէնիկին
Փիթուն օր խաղի ու քէֆի հետ ին.
Ու անկէ էտե մարդիք կարմըննան,
Ինչու եօխ էզաւ մեր խեղճ Նախջուան:

4.

ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ԱՏԷԹՆԵՐ.

Հայ սայեախուն խիստ մօտիկ է
Հէմ հին, հէմ նոր ատէթին.
Ո՞րն է հինը, ո՞րն է նորը, —
Լըսէ հալխի լախըտին:

Եպուխտ կուտինը հին ատէթով,
Հետն ալ սըխտոր ու պումպար,
ՍՆԾ կուրունկով փօլսափօջքին
Հագած՝ կէլլինք մինք պուլվար:

Նոր ատէթով՝ մեր շապիկը
Հէմ պաթիսթ է, հէմ խասը,
Հին ատէթով՝ մէջը կըլայ
Իննը օջիլ, եա տասը:

Նոր ատէթով՝ ամէն կինմարդ
Կուլխուն ունի տիատէմ,
Հին ատէթով՝ հէչ վաղ չինք գալ
Հալխին միսը ծամելէն:

Հին ատէթով՝ շուտ վազ կուգանք
Մինք սիրամաշուց կարդալէն,
Նոր ատէթով՝ մինչի ծերութ
Մինք չինք դադուիլ խաղալէն :

Հին ատէթով՝ մախոխ կուտինք,
Փաստաւ, առմա ու փառքիր,
Ընոնց վրայէն, նոր ատէթով
Կուտինք պուտին ու փրմուիլ :

Հին ատէթով՝ հիւընտնանք-նը,
Համան թեթեւ կը թափինք .
Վէճի համար, նոր ատէթով
Տաք-ջուր ըստակ կը լօթինք :

Հին ատէթով՝ տարին մէմը
Արլանք մութ լախ սըղոցկան,
Նոր ատէթով՝ մեր տուններէն
Ընդհանաւ է ուն մամքան :

Հէմ հին, հէմ նոր մեր ատէթին
Մէկ երկայ ու ժ չի հասնիլ .
Ընտափ, կասիմ, հայ կը նկանք
Լըկու երիկ չի վայլիլ :

5.

Թ Ա Զ Ի Բ .

Լնոր վարժատուն չի կընաց տըղան,
Կաղտուկէն մըտաւ տրացլինին պահչան .
Ընտափ մամային հրամանով չէ՞ր առ,
Օհրէ նա օրդուն չի տուից խըրատ :

Թախըլէն պակաս էկաւ վեց ռուպլին,
Տըլին փախ-տուից քովէն չօւղաճին .
Ընտափ պապային հրամանով չէ՞ր առ,
Օհրէ նա օրդուն չի տուից խըրատ :

Ըս օխտնում ժուսն է, որ խեղճ Սնսկոֆին
Մեր Պապուճանը կը խաղայ օյին .
Ընտափ մեր հալիին հրամանով չէ՞ր առ,
Օհրէ շարվերին չի տուից խըրատ :

Պուլվաւին մէջը կէնճ աղջիկները
Շամաթա կանին մութ դըշերները .
Ընտափ մատամին հրամանով չէ՞ր առ,
Օհրէ լիրբերուն հէչ չի տալ խըրատ :

Մեր կենճ հարսերն ալ արիւ ին ատէթ
Վօլթա անելու օտար մարդոց հետ .
Աճափ պիանայի հրամանով չէ՞ ատ,
Որ տէնքսըզներուն հէչ չի տալ խըրատ :
Փուփուլիկ հագնող տուսեցի մարդիք
Վէթէր սիրել ին խաչ , սըկիհ , ախջիկ .
Աճափ . . . օտին հրամանով չէ՞ ատ,
Որ անխըրատին հէչ չի տալ խըրատ :
Տըղայ ու աղջիկ , աս քանի՛ ատէն ,
Հէչ շահ չունեցան իրենց վարպետէն ,
Աճափ մէկ տաքլատ չանի՞նք Տումային
Վարժապետներուն շատցնել ժալօփին :

ԱՌԱՋԱՒՈՐ ՄԱՐԴԻԲ.

Մեր հալին եուզը ես թէզ հասկըցայ,
Կեանքի տիւղէնը աղէկ ստըվեցայ ,
Հոգի , խըճմրտանք , խելք , բարի անուն
Սիրած պանը չէ մեր խեղճ հայերուն :
Սիֆթէ իս էրկըթէ քատսան
Չաթաչաթ պացի , կողցայ բաւական .
Կիտիք քի ինծի , Օխպի՛ր խըրկեցին .
Ծեռքըս ճէհէզով մէկ կենճ հարս տուին :
Տէպի ցուրտ սէմթը ելլայ խըռիթի ,
Աղլի թուխտերէն շատ սիւրմիշ արի .
Կիտիք քի ինծի խալպ , շալվէ՛ր ասին .
Համան ան տարի կլասնի ընտռեցին :
Տահա ռաստ էկած չէ հէչ մէկ անգամ —
Մոսկոֆէն պարտքըս չիկոտռած ետ գամ .
Կիտիք քի մարդիք էրեսըս թուքի՛ն .
Աս քանի՛ ժոււմ է փոխեաժնոյ կանին :

Բռնութեան մէջը կայ մէկ գէշ ինտատ—

Լաւ գործի առջեւ տընել քարէ պատ .

Ախիբ քի հալիւր ինծմէն կըղըզկի՞ր .

Եմեն տեղ թօսմազն անդամ կընտրողի՞

Տահա պատահած չէ՞ հէշ մէկ անգամ ,

Որ զհաճէթէ ես այնրէս ետ դամ .

Ախիբ քի հալիւրն առ պէթէ՞ր զըթէ՞ :

Զիմտած չէլլած տեղըս իսիստ իըթէ՞ :

Մէկ աղէկ գործի եփ մարդիք թօփ լան ,

„Պօշ պան է՞“ կասիմ ու քէտէր կըլամ .

Ախիբ քի ինծի մէջէն փախ կուտան ,

Տահա ռաստ էկած տեղն կօշօխ կուտան :

Եզգին եարտըմի ես չունիմ ատէթ ,

Պօշ պանի կուտամ տաս - քրտան մանէթ .

„Երածըտ գէշ է՞“ մէմը թօ . ասին ,

Համան սաղ քաղաք ոտքի կըհանիմ :

Եւպէս մեղք չիկայ , որ տրած չիլամ :

Ունիմ չունիմրտ աղայն է՞ հարամ :

Ախիբ-քի մարդիք ինծի քըրճեցի՞ն .

Լէկոլ-կընացօլ շէմբըս մաշեցին :

Քապիկ-քապիկով , հէլալ ու հարամ ,

Պանքը ստակ տըրի — վրան կըտողամ ,

Հալիւրն շմարք կանիմ , քի „ճեղի պիտտամ“ ,

Խաբեւէն տայմա ես կըսանի կըլամ :

Եզա՛ , աս է քու թամամ սիւրէթը ,

Եզա՛ , աս է քու բնութքն ու ատէթը :

Ու ասկէ էտե մարդիք կարմընան ,

Որ տակն ու վըրայ էզաւ Նախջուան :

7.

ԿՈՒՏՄԸ ԶԷԼԷՔ.

Ընթացող շաբաթը տուռէն մտած,
 Չաթու-փաթու կըխօսիմ,
 Ծեղմէն շատը ինձ չէ հաւնած,
 Ինքըս ինձի հաւնիլ իմ:

Շատ մտք չանիք, կրօնք թէզ,
 Ասէք, նայիմ՝ վո՞վ իմ ես:

8.

ՊԻԼՊԻԼ ՈՒ ԽԱՌՊԼ.

Խառըան պիլպիլին պէս ուղաց զուրցել,
 Զի կըրցաւ ծանր նարան լըմանցնել,
 Ամա մեր խառըան պիլպիլին ըխտից.
 Ախի՞ք ինչ արաւ — պըռնից ու խըխտից:

9.

ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ.

Քարիս տակ թաղած է մարդ պատուական,
 Որ աղէկ զործեր արաւ բաւական.
 Աէս օր կիլինքցնէր պալապան փորը,
 Աէս օր կը պարպէր ան... խօրը.
 Ետոր համար նա մեծ իւմէա ունի —
 Լըրկնաւոր փառքին ըլլալ արժանի:

10.

ՏԸՊԸԶ ՔԱՎԱԼԷՐ.

Քլուպ-պալին մէջը՝ սէ սէ մազերով
 Թանցաւ թանցող կէնձեր շատ կային.
 Ետ խիստ աղէկ էր: Շիք ու նազերով
 Պէթէր թըռչըտող տեսայ մէկ լուսին,
 Լըրկինքի լուսին չէր թըռչտողը,
 Հապա՝ ֆէլանին տըպըզ կօլօխը...
 Մարդուս բունութքը մէկ չէշիտ չիլալ,
 Վ ուրս քիվ վարքով: Վորս ալ ճամալ:

ԻՔ.

ՆՈՐԱՆԻՆԻ
ՏԵՍՈՒԲ ԼԷՎԷՆՏ.

մայիսի 1-ին օրը ծաղիկները սկսեցին բացվել
Պայլուն ու պայծառ — սեղանի ու ճիւղերի վրա:

մայիսի 2-ին օրը ծաղիկները ավելի բացվեցին
Ինքնուրույն տեսքով — առանց օգնության:

մայիսի 3-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Կարծես ծաղիկները արդեն բացված էին

մայիսի 4-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Արդեն բացված ծաղիկները արդեն բացված էին

մայիսի 5-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ինչպես որ կանգնած մեծ քաղաքները,

մայիսի 6-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Չիլի որ խելքիտ ցույց տաս, սիրական...

մայիսի 7-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ու եկ օր միտնուս մէկ ժողովի մէջ,

մայիսի 8-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ինչպես որ կանգնած մեծ քաղաքները,

մայիսի 9-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի,

մայիսի 10-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Խելքով օրը ծաղիկները արդեն բացված էին

մայիսի 11-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ինչպես որ կանգնած մեծ քաղաքները,

մայիսի 12-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի,

մայիսի 13-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Խելքով օրը ծաղիկները արդեն բացված էին

մայիսի 14-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ինչպես որ կանգնած մեծ քաղաքները,

մայիսի 15-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի,

մայիսի 16-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Խելքով օրը ծաղիկները արդեն բացված էին

մայիսի 17-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ինչպես որ կանգնած մեծ քաղաքները,

մայիսի 18-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի,

մայիսի 19-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Խելքով օրը ծաղիկները արդեն բացված էին

մայիսի 20-ին օրը ծաղիկները արդեն բացված էին
Ինչպես որ կանգնած մեծ քաղաքները,

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Եւստի փոքր տղայի պէտք է լինի

Հարուր տարի է, որ խեղճ հայ տըղաք
կըմեծնան ինչպէս անբան աւանակ:

Հասարակ՝ մեր խեղճ տըղոց մեղքընանք,
Մէկ օրինաւոր վարժատուն պանանք:

Թօռմազ-Աղան մէջ մըտաւ,

Վարժատունը փակվեցաւ:

Ինչ կածուկըրակ ու տաւարի ցաւ

Աս Թօռմազ-Աղան մեր կուլիուն էղաւ:

Տաճա մէկ տարի մեր մէջը մընայ,

Փիթուն քաղաքս կըլայ փերհանա:

Այ մեր կուլիուն, Թօռմազին

Նորէն կլասնի ընտուեցին:

Աստուծոյն սցղեմեծայր:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

13.

ՋԱՐԳԱԶԱՆԻ (*) ՏԵՐՈՒԳԱՆԵ

Խալալ, զուռնա չալեցին,

Չարպազանին ճամփեցին:

Չալալ Նաւա, նիստ աւ լաց,

Բու միւշէչքատ կընաց:

Բու խառքաներն աւ թօ լան,

Լաք ու կրակով թօ մընան,

Մէնալ ասպէս ... փարա

Աս խեղճերուն փով պիտտայ:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

Եւ յաջորդէ զայս միայն միայն:

(*) Ջարպազան նշանալի թօփ լաք Տէրիսեցեց:

Ար շաբաթը չորս տուժին

Աօրթ կօրթ կանէր ձեր կիներն .

Փռւնճ-ախոյարներ, ձեղի ալ.

Պէտք է շատ ԼՈՒ, շատ սրգաւ,

Մէմալ առաւելս տուք խըման

Չիք ունենալ Քարպազան :

Մեղքըս էկար, Օջարագղան,

Արժեք ողորդելու նախընտան, լայնություն.

Ֆէլան տեղը լզիտ էր/ծառ

Ուտել լոպի, թանուսպաս . . .

[illegible]

ՅՈՒՆԱՆԻՔԻ ՊՐԻՆԿԻՍ

Պէտ անստորի էնկ-օրթան

Գէտան տեղո չէ: հու տա՞ն . . .

Հայա անու, թող թե իր,

၇ မဇ္ဈိမ-ဗုဒ္ဓ၊ ဟိမဝန္တာ-ဗုဒ္ဓ၊

արուր մանկ թ ժամուցը,

Քուհառքայինիւն. միմարացա՛յժ.

Տուալ փակից, Ջարպաղան,

Քու տխմացրտ: Նախջուան: Նախադաշտ (*)

Եղովի քեզ, խեղճ Օսրպազան,

Լայն ու կռնալ յաւիտեան,

Նենգ բունութքը քու պարսից

Լսքան աղէտը քեզ պերից :

Handwritten text, likely a signature or name, written in a cursive script.

Ես փորձանքը մէկ ֆայտա,

Ի՞նչ հաճախ, առանց քողի կոչումայ.

...
... " " " "

.III

Am 2ten April 1848

James & John, 1871

21

11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847

Երկրորդ Գլուխ

.V

1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 25

... արիւն ք ինքն ք արիւնքն արիւնքն

Umfang, Höhe, Breite, Tiefe, etc.

Երկրորդ թիվը լատին առիթմով:

14.

ՏԱՍԸ ՊԱՏԳԱՄ

I.

Ընենկէրի քու ասիւածը

Թո լա օսկին ու արծաթը:

Կուռք մի խորդիլ քարէ, փասէ:

Շինտըս կուռքը զէնկին մարդէ:

III.

Շահիտ համար, թէ որ ուստ գայ,

Եստուծուն պէր սուտիտ վելայ:

IV.

Կիրակին որ բունէտ զարթիս,

Քիւֆիւրներով օր պաշլայիս:

V.

Ինչ ասել է մահա, պապա,

Կըռնակներուն հագուր սօփա,

Սաղէն պըռնէ, կեանին կըօրէ,

Կուրունկիտ տակ աղէկ տրորէ:

VI.

Շէնքով մարդուն, կըտնուս թէհնա,

Փորը խաթէ թուր ու խամա:

VII.

Տունըս պայէ տեսօք պանկօր:

...

VIII.

Պարեկամէտ փօխ առ փարա,

Իյնի մեռնի ինքեար արա:

IX.

Մէկին լրան սուտ հընարէտա,

Քալէ պաղար, իրաւ, փրօէ,

Իտքը ասա իրեն տիմաց:

„Չայն Եստուծոյ է ձայն բազմաց“:

X.

Ցանկացիր քու պարեկամին

Ստրկին, տունին, միլքին, մալին:

Շօռիշնային օտաւ մըտցուր:

...

Սուտ է, ասոնք չի՞ն մեր օրփանար:

Եղաններուն տասը պատգամ:

17

15.

անառիկ և ոգևորական զգացմունքով

ԱՂԱՅԻՆ ՍԻՐԵԹԸ

117

Աղա ըլալ իսկապէս չի կիտնաս ոգևորութիւնը

Աղաութիւնը ունի շատ ֆէնտեր,

Ուրիշ ֆասօնի խելք պիտ ունենաս, —

Աղա լալն ունի շատ քար ու պատեր:

Ան ի՞նչ աղա է, որ կարդալ կիտնայ,

Աղան, առէթը, պիտ լայ անուստում:

Մեր հալերը չիտի՞ք, տօյմա կը խընայ,

Եւ տեսնէ տիմացն խօլք ու կիտուն:

Աղային սիրտը չար պիտի ըլայ,

Ինքը անկուշտում միլք ու ըտըրի:

Լշրհար տայմա թիթիլ ու չըլա:

Աղան չի պիտի ունենայ հոգի:

Աղան պիտ նայէ խելք հալին վըրայ,

Ինչպէս օչխարին կընայէ չօպան:

Պուրիւ պիտ կընուէ կաթը պիտ կը թէ:

Ու անկէ ետեւ կաշին արկըրտէ որս թիլ:

Աղան խընդրտանք պիտ չի ունենայ,

Հաւատն ալ պիտ լայ շատ քիչի պրօբի

Տիմացը դրախտը պոցված պիտ կիտնայ,

Եւ պասին ուտէ քրտն ու լոպի:

Աղային օրդին, առէթը, կը լայ

Չըս թմածի, տէնքսըլ, փուչ ու հօլարտա:

Լէվէնա՝ աղէկ է չուանէ կախվա,

Աղայի ախջկայ հետ չի կարգըվա:

Ան ի՞նչ աղա է, որ հէջօլմասա,

Մոսկոֆին օխտը ժոււ խաբած չիլայ.

Մինք հէջ չինք ասիլ՝ հարամի ու կող

Մարդուն, որ ծոցը ունի նօմայ փող:

Աղան, առէթը, չի մեխկընալ հէջ

Հաղարներ վօթել կեր ու խումի մէջ.

Եմա լաւ գործի զոհելու ըլայ,

Քաղկէին վըրայ տիր-տիր կըսողայ:

Աղան շատ կատե ազգային թատրոն,
Օհրէ սիւրէթը կըտեսնէ նա հոն, մ
Մէմալ ուռուֆը կըվերնայ մարդուն,
Տիմացը որ տան կաղէթի անուն:
Ի՞նչ էրկան-պարակ խօսքըս էրկընցնում,
Ու ձեր կօշօխը լաֆուլ հոտեցնում,
Վանի անպակաս է մեր մէջ աղան,
Սըրայի գալու չէ խեղճ Նախջուան:

16.

Անգը էկաւ, հետն ալ թաթաւ,
Հետն ալ պաթախ ու տուման,
Սիփթա, քանթօս, մօթա, սալկան
Այա-մալայ վերջացան:
Մեծ ու պրզտիկ կօրընծիւրաց
Թիթիզ օրեր մօտկըցան
Վըւպին մէջը, սթօլին սէմթը
Կանանչ սթօլներ շարվեցան:

Պաշայեցինք «բուփիշները» —
Մաթէս, քուփա, վերտինա . . .
Թօումալ - Աղան ալ պաշայեց
Հինկ-քապիկնոց քօնչինա:
Սթօլին վըրայ թէմիզ կեցած
Նօմայ կաղէթ ու ժուռնալ,
Մեծ ու պրզտիկ պիլէթէններ —
Ամն մէկն ալ չինք կարդալ:

Տաճա կանցնին քանի օրեր ,

Կըպաշլայինք զիսկէթ ,

Վէ՛թ, կերուխում, փունճ ու պալեր —

Ես է մեր կեանքն ու առէթ

Հարուր տարի ասպէս կեցանք ,

Մէկ ասքան ալ կըկենանք ,

Ու մեր հալիւի եօխ ըլլալու

Սէպէպը հէ՛չ չիկըսանք :

17.

ՔԼՈՒԳ-ՊԱԼ.

Ո՛րը կարճ ու կունա, որը լան թէքնէ,

Ո՛րը ֆռաք հազած, եա քիթին փէնսնէ,

Ո՛րն ալայ-մալայ հէ՛չ չիտէ խաղալ, —

Եսոր անունը մինք կասինք քլուպ-պալ :

Վըստըռ-ըըստըռ թանց կանէին

Լէվէնաները քլուպ-պալին,

Հարս ու ախջիկ կը ալլէին

Թօզն ու չամուռ մեր զալին :

Ո՛րն էկիլ է հոն հալաւը ցուցնել,

Ո՛րն ալ ճէհէվով մէքամ հարս կըտնել,

Ո՛րը պռաք պարի խաղի ծեռքը տալ,

Եսոր անունը մինք կասինք քլուպ-պալ :

Վըստըռ-ըըստըռ թանց կանէին

Լէվէնաները քլուպ-պալին,

Հարս ու աղջիկ կը ալլէին

Թօզն ու չամուռ մեր զալին :

Ամպի պէս մութ է քառթերուն օտան,
Անկաճ կրիւղն է շարին շամաթան .

Կէս-զըշերն անցաւ, խաղէ վաղ չին գաւ,

Ասոր անունը մինք կասինք քուպ-պաւ :

Քըստըն-քըստըն թանց կանէին

Ի էվէնաները քուպ-պաւին ,

Հարս ու աղջիկ կը աղվէին

Թօզն ու չամուռ մեր զալին :

Ո'րը իր խելքին հաւնած . տէրքալ է ,

Ո'րն ալ շվէրատիննիս ծան-տալ կուզէ ,

Որքն սիրտին մէջ պէթէր գէշ միտք է ,

Որ առ խէնթերուն վարել իրաւ պէտք է :

Քըստըն-քըստըն թանց կանէին

Ի էվէնաները քուպ-պաւին ,

Հարս ու աղջիկ կը աղվէին

Թօզն ու չամուռ մեր զալին :

Մենակ հինկ հոգի, հեռուէկ նստած ,

Աժաննոց կախէթ տիմացը տըրած ,

Մենակ հինկ հոգի հալխին յիշեցին ,

Հալխի պէտքի վրայ շատ մըտածեցին :

Հանդարտ, համեստ կըխօսէին

Չորս պատանի այն գիշեր ,

Չորս պատանի թուով էին ,

Նոցա հետն ալ կար մի ծեր :

18.

BILLET DOUX.

Լիջիկ, ասա մօրըտ քեզի

Եւնէ, ինծի տայ ,

Ես հտեւտ քանի տարի

Լշիլ իմ սէվտա :

Պէթէր աշըն էղիլ իմ ես

Պապայիտ սորիին

Ինչպէս աղի հաւող տեսող

Եւտի թիւքին :

Կօլօխըտ ալ շատ կըհաւնիմ

Ես ատէն ատէն ,

Լփօր վըրան ֆաւ ֆաւ կանէ

Թանկնոց տիատէմ :

Պալմովիէ մատերուտ ալ

Խեցած կընայիմ,

Եւ փոր վերան ելմաւ, պըռլեանի՞

Մատնի կըտեսնիմ :

Ճերմակ, կակող կերտանիտ քու

Լշիւ Լ իմ աշըխ,

Եւ փ կըճըգիս զիաֆէթին

Թանկնոց կերտանըխ :

Եւ ջիկ ախջիկ՝ շատ պիտ սիրէ

Վաւ հաւնած փեսան,

Պիտթային միւք ու պարին,

Լըկըթէ քասսան :

Եւ ջիկ՝ եփոր կընիկ կըլաս

Տեղըտ աշխանա

Լըրիկըտ ալ կերթայ Ուստուլ

Շիտակ

19.

ՊԱՐՈՆ ԵՒՆ (ԵՆՆ) ԽԵԼՔԸ

Պիտթաքը դաւը ինկիւէ, կասին,

Սօցիալներուն կըռել պացածին,

Խեցիլ է, կասին, մարդն ալայ-մալայ,

Փէնձէրէյէն վար պիտ թապլէ հայ-հայ,

Մեր Պարոն Լշի խելքը փոխ առնէր,

Սօցիալներուն չօխտան պիտ ըխտէր :

Կամպէթն ալ, սէօղտէ, նեղի էր պէթէր,

Վանթօնէ քանթօն ծանեւ կըժողվէր .

Չօխտան է կազէթ ծեռքս առած չիմ,

Ինչո՞վ վերջացաւ, ախաշը, չիտիմ .

Մեր Պարոն Լշէն թէ որ խելք հարցնէր,

Կիտիմ, մուրատին թէզ պիտ հասնէր :

Եւ զանին խանը լօռտ Պիքօնիլտին

Սէօղտէ, աղէկ մը զարկիւ է քիթին,

Լօռտերը, կասին, պէթէր հուճուճ ին,

Եւ չարին ճարը ի՞նչ պիտ լայ՝ չիտին :

Մեր Պարոն Լնէն խելք որ հարցնէին,
Եղլանին հախէն թէզ պիտի գային :

Մեր Կօռչաքոյն ալ, Լնկլիլին խարէզ,
Տապաւոյնի Ֆլօթ կըխարդէ թէզ-թէզ,
Կուզէ շինոխտան խրոխել վէմներ,
Եմա մինխթօի պէտք ունի պէթէր :

Մեր Պարոն Լնէն սալէթ որ հարցնէր,
Ետոր հընարն ալ թէզով կըխրանէր :

Ես քանի տարի Նախըրվանցին ալ
Ուէալնի դըպրոց կուզէ ունենալ,
Ստակ, վարժապետ ես չունիմ, կամէ,
Ենիտէ նարա խելքը պահտա է, մտտոյ :

Մեր Պարոն Լնին խելքը ունենար,
Չօխտան վարժատուն նա արացած կըլար :

Մեր Պարոն Լնը խիստ աղէկ կանէր,
Թէ որ իր խելքը նա ծախտո հանէր,
Ուշ աժան պարին պիտի կընէինք,
Ուէաւէտե խենոց մըտնէինք :

20.

Զ Է Ն Ի Ա Թ.

Ժամանակ է թապել կողը,

Մեր թէրալն, մեր չօթքին,

Եւստուրը — կընէ, ծախել

Տուշման էղաւ մեր ազգին :

Ծախող՝ հազար, կընող՝ չիկայ,

Բշտէ բեղի առուտուր.

Բստակներըս չօի տաւցուցինք,

Մեզի մընաց թուք ու մուր տաւ :

Մեր պապերու զէնիաթը

Մոցանք, էղանք պապերիկն,

Կըլայ, պէքիմ, էստուն ապի,

Ֆայտա չիկայ, կայ զիան :

Եսմա՝ կէնէ իւմէտով ինք —

Պէքիմ Եսլաճ կողորմայ,

Պէքիմ ծովը պօլ ծուկ կուտայ,

Պէքիմ աւժայ ալ կըլայ :

Կուգայ ծուկը, ռաժայ կուգայ,

Ամա Հային ի՞նչ Ֆայտա,

Թո՛ւ՝ ճուհուար, Թո՛ւ՝ մուժիքը .

Վանթուչիքը Թո խընտայ :

Պայ ու պառխըթ, քուռժովա է՝

Խանութներուն մեր պարին ,

Կռօկո՛ս, աթլաս քանի՞ հոգի

Կընող կըլայ սաղ տարին :

Տուն-տեղ ալայ ռէհին տըրինք ,

Խսիր էղանք պանքերուն ,

Օարը ծարին եփօր պերինք ,

Փառք պիտի տանք սուրբերուն :

Ամա, եփօր առ ալ չէղաւ ,

Օախու կէրթայ տուներըս ,

Ատալ չէղաւ՝ ռէփօլվէռը

Կըկարճըցնէ օրերըս . . .

Ա՛խ ու վա՛խէն Ֆայտա չիկայ ,

Խեղքերըս պիտ ժողոտինք ,

Չաւաններուս, հէջօմասա ,

Աս փորձանքէն ազատինք :

Չաւաններուս պիտ չիթողունք

Ժամին սուռը մուրալու ,

Չըպլախ, պօպիկ, քախցած , ծարաւ

Տուռ-տիրացին բալլու :

Խօսք-մէկ ըլանք , խելք պանեցնունք ,

Ըլանք ալդիս բարեկամ ,

Հասկընանք որ՝ մեր տառաթը

Հասցուց մեզի աս օրվան :

Ն՛ի, էքիփաժ, տեսօք քուչուռ —

Ամէնն անինք ցիր ու ցան . . .

(Աս ի՞նչ պան է՝ քաղքիս արդաք)

Մէկէն-իմէկ շէկ տառցան) :

Կուվէնտներա . . . սիքսիէր մեզմէն,
 Հիտանք նայա հաղարներ ,
 Մեր խաթուն հայ կրնիան քաշ-ղալ .
 Սորվեցուցին նոմէններ :

Հայ ախշիկան պէտ չէ զուրցել .
 Չաթնա-փաթնա ֆրանցուզնակ ,
 Կօզտէ եփար կրնել-կարդալ
 Թէէմիլ կիտէ նա հայնակ :

Երուն-քրրախը մեր ժողոված
 Հաղարները վօթեցինք ,
 Հօրենական սուրբ օծախը
 Մեր ծնօքուր մարեցինք :

Ես ամէն ցաւ , զառամէն տէրտ .
 Սօտնի մարդիք մրայուցին ,
 Թառախթիւրայ . . . ինչ սորվեցան ,
 Են՝ մեր օրվայ շուշուցին :

Հայ մարդ՝ նորէն տուն պաշլայէ
 Հին առէթով կենալու ,
 Մոռցած , թապրած պապիս վարքը ,
 Կոված զանցան՝ յիշելու :

Սոսկոֆ , Խառքով էրթալ-զալէն ,
 Ո՛վ մարդ , զուն հէչ չունիս շահ ,
 Պիլ ու ասեղ ծեռք տո նորէն ,
 Չէքիճ , պալթա ու թէգկեահ ,
 Ես էր բեղի հաղար տարի

Փըրկից չարէ , փորձանքէ ,
 Դուզու , հաւատ ու սուրբ ժաշխ
 Փըրկից հաղար մլտանէն :
 Ես էր բեղի հաղար տարի

Խոյզայ մի գնիլ-փի ողորմարն ,
 Խոյզայ ա լաւալ միօր փեց զիւն :
 Խոյզ մի , առանկալ , սառալ միկոն
 Խոյզ մի , լաւալ մի ցալ առանկալ :

21.

Խ Ը Ճ Մ Տ Ա Ն Ք.

Ի շկիւ չունիմ՝ տուն աղա իս ու զէնկին,
Առջի մարդն իս, իշխական մեր քաղաքին,
Ինչ ուզենաս՝ տուն կրկրնաս ունենալ,
Ամա մարդու տիղ աչք նայել չիս կրնալ:

Ջաւահները թանկնոց հալաւ հագած ին,
Պանւորները տունիտ մէջը շարած ին,
Մարդ չիկայ որ՝ տուն չիկրնաս հրաման տալ,
Ամա մարդու տիղ աչք նայել չիս կրնալ:

Ամպարները իփ-իլինք ին պարիով,
Հալիւ քեզի կոլօխ կուտայ ու պարով,
Տարին կուտաս, հէջօլմասս, իրեք պալ,
Ամա մարդու տիղ աչք նայել չիս կրնալ:

Մէկտեղ մուսնուս՝ մարդիք կէլին տեղերէն
Ու հարցմունքիտ ճուղապ կուտան վախնալէն,
Լէվէնտները քու տիմացըտ չին խաղալ,
Ամա մարդու տիղ աչք նայել չիս կրնալ:

Եփ օր աչքըտ մարդուս աչքին տիղ տառցնուս,
Համան մէջլ տ'խալպու թէնը կիմացնուս...

Ճէպըտ չունիս մէքամ քապկկ տուն հէլալ,
Ատոր համար շիտակ նայել չիս կրնալ:

մէյծքմս մէյծի գոյցանս 'ստմոս'ուն քմալի' ||
 22
 մէյամայակ մաս տրի յայլուն անցմ'անցալ' ||

ԵԼԻՄԱ ԿԱԼՆՈՑ ԽԱՍՏՈՎԱՐԵՐԻ ԿԱՐԵՐԻ

Ստորիցն հոնոյ ուստիս տողիս ան' ||

Կրպերիմ ուսնըյ պազիրկեան պարի,
 և տողից-թիւք բնիք ուստիս տողից-թիւք,

և տողից-թիւք հոնոյ և յայլուն մանուշ

Եւ յայլուն քիսաց Դաւիթ սփ'ունս աղբիւր
 Խախտին պարին ապմէռիթ արի,
 և յայլուն սփ'ունս յայլուն քիսաց Դաւիթ
 Կանխոն Ժախնցի քիւթ հղած պարի:

Հէպէթ, Էրեսրս շատ թուրին: Մեղայ

Ետով մարդ էղայ:

Կար մեքամ եղոտ, կենճ Էրիեվարի,

Ուրուրի աչքս ես վերան տրրի:

Տուն - տեղ, Էրիփաժ զափթ արի: Մեղայ

Ետով մարդ էղայ:

Սայեախլուս հէմ չար, հէմ ալ չիրին էր

Լուսուն հազարնոց մեքամ զենկին էր,

Ըւ ման շատ տուվից ինծի: Լս մեղայ,

Ետով մարդ էղայ:

Տեղից-թիւք մեքամ Էրեսրս մարդ էղի,

Եւս եւս անցորոց Էրեսրս հէրիս ան' ||

Կիսին Էրեսրս Էրեսրս արի: Մեղայ ||

Ետով մարդ էղայ:

Ստորիցն տեղին, մազարս Էրեսրս Էրեսրս,

Էրեսրս մեքամ եղոտ Էրեսրս Էրեսրս:

Պոչ խաղընեւ Էրեսրս Էրեսրս:

Ետով մարդ էղայ:

Տեղից-թիւք մեքամ Էրեսրս Էրեսրս:

Եւս թեն թերուն Էրեսրս Էրեսրս:

Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս:

Ետով մարդ էղայ:

Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս:

Օտով Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս:

Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս:

Ետով մարդ էղայ:

Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս:

Եւս ստըկի կին խիստ աղէկ կիսին:

Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս Էրեսրս:

Ետով մարդ էղայ:

Կեանքիս մէջ չէնքով մէկ պան արած չիմ,
 Ամա տուս կենալ չունքի ես կիտիմ, ան,
 Ու տայմա շահըս կընայիմ: Մեղայ,

Ատով մարդ էղայ:

Վեց-օխտը տարի տուս տեղ քաշ էկայ,
 Պահթ, հարս կըտնելու Նախջուան էկայ.
 Բնկերիս տունը զըրչեցի: Մեղայ,

Ատով մարդ էղայ:

Ծեռքըս ինկիլ էր մէկ խաթէ պարի,
 Սաղցնեւ չամար հեռու տեղ տարի,
 Հալին մեղք արի, կիտիմ ատ: Մեղայ,

Ատով մարդ էղայ:

Առուտուրի մէջ ծիւնապէթ էի.....
 Յոլուն աչքերով կընիկ ունէի.....
 Նարա միւշտէրին պակաս չէր: Մեղայ,

Ատով մարդ էղայ:

Ասված տըլիլ է թալանթ ամենուն,
 Որ ատով պահին օղլուշախ ու տուն,
 Մէնակ Սիւլեկը ատ չի հասկըցաւ,
 Ու ամպահթ էղաւ:

Լալիլ Է Ծախալ, Լիլալ Է Բիւսալ Է
 Եւ Լիլ Է Բիւսալ Է Լալիլ Է Բիւսալ Է 23.

Եփօր կը տեսնում Հային գործի մէջ,
 Խելքը ու միտքը տըւած իր բանին,
 Լըրեսը քըրտինը, թախէթէ ինկած,
 Խնքն իրեն մոցած, մոցած ամենին,

Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ
 Հային պէս չէնքով ուրիշ ազգ չիկայ:

Եփ խանէպաշին կայնած կըտեսնում
 Շատերուն զէնկին մեր աղաներէն
 Լաֆի պրոնըւած պօշ կալածիով,
 Անցնող-տառցողին միսը ծամելէն,

Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
 Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ:

Եփօր կըտեսնում մանտըր ախջիկներ,
 Սապահթան կանօխ վարժատուն կէրթան,
 Ութէն մինչ էրկու տուս-փուս կընըստին,
 Արեբ կըկըրին, համպալներ կուտան,

Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չիկայ“:

Ամա եփ տեսնում չարխատա մանչեր,
Ծեռերը թըռթըռ, մահճան վազեւէն,
Եղտոտ էրեսով, ոտքերը պուպիկ,
Սօխախին օրթան թառան կըռծեւէն,
Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ“:

Եփօր կըտեսնում մէկ հայ կինիմարդ
Եռջիւր թէքնէ, որ լըւացք կանէ,
Եփօր կըտեսնում շէնքով հայ ախջիկ,
Հանտան, սամաւար թուլա կըզարնէ,
Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չիկայ“:

Ամա եփ տեսնում մահճային տուռը
Մեր խաթուն հանկան կայնած է տայմա,
Վիւրա կըհանէ ձէպէն ու կուտէ,
Սիւլէյլանի կուտ ու թըստան-խուռմա,
Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ“:

Եփօր կըլսիմ տղքատին մէկը
Սաղ օր կըկըրէ քար, ճուր, խում, քիրում,
Տուն-տեղ կըպայէ, ուղղով կապրի,
Տուռ-տիրացինի ալ չէ էհթիւմ,
Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս շէնքով հէշ մէկ ազգ չիկայ“:

Ամա եփ տեսնում նոր մէյտան էլլած
Լէվէնտ՝ մէկ տեսօք փուտի օթքա նըստած,
Լըծած ծին՝ ոխաք, քուչուսը՝ շէնքով,
Ինքնալ էնկ-թանկնոց հալաւներ հաղած,
Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ“:

Եփօր կըտեսնում, որ խանութ պանը
Տէֆթէր կըկըրէ, խանութ կըհամարէ,
Պարին թարաքէ թարաք կըշարէ,
Թօզը կըսըրէ, աւել կըզարնէ,
Սիրտիս մէջ կասիմ „Ասված է վրկայ,
Հային պէս շէնքով հէշ մէկ ազգ չիկայ“:

Ամա եփ տեսնում ես պաղիրկեանին,
Վշուպի մէջ լուսէ լուս թուխթի նըստած,
Ջաւակ, օղլուշախ ձըգած ու թապլած,
Պարտքին, վէքսիլին վառէն ալ մոռցած,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ”:

Եփ փաշթալիօնը կուտայ սունէ տուն
«Փորձ», «Մըշակ», «Մեղու», «Վալուր», «Արարաւ»
Եփօր կըլըսիմ՝ հօսի գըրատունն
Ունի ստորագրող էրկու հարուր հատ,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չիկայ”:

Ամա եփ լըսիմ՝ տամնքի մօտնիցան
Հայի զաքաղէն աչքը չի պանալ,
Եփօր կըլըսիմ՝ խապախճինները
Ստակ թօփ կանին հարամ ու հէլալ,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ”:

Եփօր կըտեսնում՝ հայ կինիմարդը,
Առջևը ձըգած վեց-օխտը տըղայ,
Թէմիզ ու թիպիր, աթընկէկ հագած,
Սուս-փուս իր ճամփով տէպի փամ կերթայ,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չիկայ”:

Ամա եփ տեսնում՝ պուլվարին տեղը
Կէնձ հայ կինիմարդ, ամուր խընտալէն,
Ես, ատկից պէթէր, ֆէլանին հարսը
Կաղտուկէն կէլէ, կասին, նօմէնէն,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ”:

Եփօր կըլըսիմ՝ որ մէկ հայ կիտուն
Արհամարիլ է փառքը աշխրըքիս,
Հինկ-տասը տըղէ կուտայ նա ուսում,
Ու ատպէս կուզէ ֆայտա տալ ազգիս,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չիկայ”:

Ամա եփ լլսիմ՝ Ուսէյին սէմթէն
Սէկ ուրիշ կիտուն (իրեն ասունքէն)
Սլըրան ասիլ է ապլարթ անուն,
Տայմա կըպարպէ ճէպը հայերուն,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ՝:

Լփօր կըտեսնում հայի ժամերը
Նես ու տուս թէմիզ, պատերը նիփնոր,
Սուրբերուն տիմաց կանգեղ ու մոմեր,
Մէջն ալ ժողովուրդ շատ է աղօթւոր,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս շէնքով ուրիշ ազգ չիկայ՝:

Ամա եփ տեսում ժամը աւըրված,
Ազպարը աղտոտ, ժամկոցը հարբած.
Ատոր հակառակ՝ իրիցփոխանին
Տունը, առանը նոր-նորտէն խորդած,
Սիրտիս մէջ կասիմ, Ասված է վըկայ,
Հային պէս ուրիշ մէկ գէշ ազգ չիկայ՝:

Ասպէս՝ փիթուն օր իշկիլն մէջ իմ,
Ես ալ չիտիմ ի՞նչ անուն տամ Հային.
Աղէկը տեսնում՝ պէթէր կըկովիմ,
Գէշ պանը ինչպէ՞ս չասիմ ու պայիմ՝:

24.

S E F S E F.

Աղբասի օրդի, պէլիսըզ մարդ իմ,
Տուն-տեղ, միւլք, ըստակ եփ պիտ ունենամ,
Խըզմէթքեար լալու ցանկութիւն չունիմ,
Ի՞նչ անիմ: Լայլած տէրտէր պիտի լամ:
Մարդիք պաշապան տուներու տէր ին,
Ստակ ալ շատ ունին—հէլլալ ես հարամ.
Ես քաղցած, չըպլախ—վայ ինչ՞ անտէրին—
Ի՞նչ անիմ: Լայլած տէրտէր պիտի լամ:

Աղքատը, կիտիք, կուտէ՛ իշտահճով
Սաղ ամարին աղած միս ու չոր թառան,
Անուշ ուտելիք տուն կուգայ ինչով,
Վճով կուտայ ըստակ: Արի՛ տէրտէր լամ:

Աղքատին սիրտը չուզէ՞ օղլուշախ,
Հաստկէկ իրիցկին՝ մանթիլը վըրան,
Զորս-հինկ հատ դաւակ, տեսօք, ցօպալախ...
Ի՞նչ անիմ: Այլա՞ծ տէրտէր պիտի լամ:

Տէրտէր լամ ամա՛ կիր-կարդում չիտիմ,
Աս պօյիս ես ե՞փ սորվիմ շարական...
Ատալ որ չէղաւ՝ հապա ի՞նչ անիմ:
Զէ, կէնէ լայլա՞ծ տէրտէր պիտի լամ:

Աիր-կարդում, ուսում — ան պօշ պաներին,
Ու մեր ատէնը հէջ չին պէտքակնա...
Յած հոգի, ծուռ վիզ պէտք է տէրտէրին...
Ի՛հ, ատպէս է նը՝ ես տէրտէր կըլամ:

Տէրտէր որ էղայ՝ ալ հարցնող չիկայ
Վճով ու ի՞նչ իմ ես, աղէկ կըկարդամ...
Երգ-փոխի համար տիրացու խօսմ կայ:
Զէ, քալն ալ ճաթի, ես տէրտէր պիտ լամ:

Ա՛լ տէրտէր էղայ՝ փիլոն կըհագնիմ,
Ծեռքս կառնում խաշ ու աւետարան,
Տըղայ ու մեռել կառնում, կըխօթիմ
Մէկին աւազան, մէկին գերեզման:

Ի՛նչ հօրըս ցաւն է մարդ փըսակելը,
Տունօրթնէնք քալել տարին էրկու ժում,
Եւ խօստովանցնելը, եւ հաղորդելը,
Եւ փարատելը տըղոցկանի տուն:

Ի՛նչ կուզիք ասէք, տէրտէր ըլալէն
Քեարըր զէնիաթ աշխարքըս չիկայ,
Տայմա մարդ աղատ է միւհլիւզ լալէն,
Ամա ըստակը մէկ-ծարէն կուգայ:

Օխտը փոր, օխտը ճէպ տուն ունեցի՛ր,
Ու փիթուն տարին թաղէ ու կընքէ՛.
Փորըս կըռէ՛ հաց, ստակը ճէպըս տիր,
Ատկից ալ թէյֆէ կեանք մեզի պէ՛տք է:

25.

ՄՐԱՅԻ ՄԱՐԻ

Տանտիլիկ խաղալ, թըռթըռ, ծակ-օսկոռ,
 Չէկըրը քաշ-գալ, թէհնա տեղ
 Պատերէ թապլիլ, տանծ, խունծօր կողնալ —
 Եսոր անունըն է հայնակ՝ մեծնալ:
 Վարպետէ փախչել, չէ սորվել համպար,
 Ծեռքը փափիւօս՝ տիղ էրթալ պուլվառ,
 Խազախ պանվօրին էրէշմիշ ըլալ —
 Եսոր մինք կասինք՝ սորվել ու կարդալ:
 Վրթանը քաշել կազին վըրան ծիք,
 Գունթէն պակաս տալ չորս-հինկ զալաթնիք,
 Խաբելու միտքով՝ էրթում-պատտու լալ —
 Եսոր մինք կասինք՝ փութեալ չիք ըլալ:
 Պէտք ու անպէտք տեղ շատ պարի կընել,
 Վէքսիլի ոռուպին կէսվակէս անել.
 Սողպարտակ մէկին իր խանութը տալ —
 Եսոր մինք կասինք՝ պազերիկեան ըլալ:

Շուհուտը կարից ֆուաք, պրիւք, ու փալթօն,
 Արնից նա ռիսաք, կընից ֆաէթօն,
 (Հազար խրրատէ, տուն հազար ասա)
 Վիւհանին եղաւ մէկ շէնքով փեսայ:
 Ես ան չիմ ցաւիլ, որ իտպէս շալվէր
 Եղաւ ըստրկի, աղէկ կընկայ տէր.
 Ինծի տայմա ան շատ կըրցաւցունէ,
 Որ իրպէս օրդիք նա պիտ մեծցունէ:

26

ՀԱՐԻԻՐԱՄԵՆԱՆԸ

Հարուր տարվան ծանառութեան,
 Հանա-ըշտէ վարթիլ իմ.
 Ծեռքովս խորդած իմ քաղաքէս
 Հէսապ-քիթապ ես կուզիմ:
 Հարուր տարին անցաւ, Հայեր,
 Վիշ ժամանակ չէ, կիտիք.
 Եճափ տուք ի՞նչ աղէկ պաներ
 Ես միջոցիս արիւլ իք:

Թահմին կանիմ: ոչ էվէլքի

Կալպայ, Եօղայ Հայր չիք,

Ոտքէ կօլօխ, մեծ ու պրզտիկ

Եւրոպացի կըտուիլ իք....

Հաբաճ-մաշաճ ձեր հաքուստը

Նայիս՝ մարդ իք մարդու պէս.

Լըսողաց իմ՝ ձեր ապրուստը

Վէշ չէ, աղէկ է նոյնպէս.

Ամնա, հայեր, ես կամընչնամ,

Հարուր տարի միջոցին

Անմարդաբնակ Ամերիկան

Տառցաւ հըզօր աէրութին:

Կէնէ կասիմ՝ հարուր տարին

Ի՞նչ կովական պան արիք,

Կըպահանճիմ՝ դէշն ու բարինմ:

Տեղով տեղով ինձ պատմիր:

ՀԱՅԵՐԸ

Հարուր տարին որ անցուցինք

Շատ շատ պաներ մինք արինք,

Ու աշխրդքին պարզ ցուցուցինք,

Որ թիփ-թէմիզ հայեր ինք:

Կռել, ծեծկվուք ու տատաստան

Եւ մեր մեջէն անպակաս,

Նամերս հասաւ չախ ինտրեստան...

Լըսէ՛ ու չիրարկանաս.

Մեր պտակը, թէպէտ կալպայ,

Մեր առջին ին անթիքա,

Շինտը մեզի չին ասիլ Հայ,

Փռօստը կասին „... շքա“.

Կիտի՞ս ինչու: Անոր համար,

Որ տեղ չունինք չաճըռած,

Հարցուր թուլա, հարցուր Սամառ,

Անուններըս է կոտուած...

Կիտէինք քի՛ առուտուրը

Ասել է թէ՛ առ ու կուլ:

Պապենական իւրրասներուն

Մինք մընացինք տայմա խուլ.

Պարի առինք, վէքսիլ տուվինք,

Վատէն անցաւ վէքսիլին.

Հարամ ստակը սուտնուկ տրոխք,

„... հայեր“ մեզ ասին:

Լըրեններու թուրքին մարդիք,
 Մինք ասինք „Ես թաթաւ է“
 Շիտակ մարդու վրայ խընտացինք,
 Եսինք „Ես ի՞նչ մանաւ է“
 Կիտուն մարդոց մինք խաւ ասինք
 Հալածեցինք մեր մէջէն,
 Տայմա վըրան պամպասեցինք,
 Վաղ պերինք մեր ետխայէն,
 Մնացինք մենակ՝ կող, կողպարաւ,
 Սիւհիւզ ու սուտըստակձի,
 Սաթապաղներ ու աւազակ,
 Տաւիլի, շալվէր, տիպօնձի:
 Ես սոյ մարդիք հարուր տարի
 Խեղճ քաղաքիս տէր էղան.
 Մեր մէջ վօլ էր պաշ հարամի,
 Նա եալ էղաւ մեր աղան.
 Կորաւ անուն, կորաւ վարան,
 Քաղաքս տառցաւ վէրհանա,
 Խանութներըս պարպրվեցան,
 Շէն է մենակ . . . հանա:

Հայի ծեռքով՝ հայի խորդած
 Հինկ-վեց դըպրոց գըրչեցինք,
 Մէքատ ալ որ՝ նոր է պոցված,
 Ենալ գըրչել միտք ունինք:
 Մեր վեց ժամի ճամփաները
 Փռչ ու տատասկ բուսցուցինք,
 Պապենական ժամին սէրը
 Մեր սիրտերէն հանեցինք:
 Ո՞ր ազգ կըրցաւ հարուր տարի
 Եսխատար պան անելու:
 Տահա կեցի՛ր հարուր տարի,
 Քաղաքս թող չէ մընալու:

27.

ՄԵՀԱՆԱՃԻՆ ԱԿԵՂ ԳԱՏԱՍՏԱՆԻՆ ՕՐԸ

Տախտաւի կիտ զէնկին մէկ աղա,
Որ չախ ուկօլը ունէր մէհանա,
Վրիտաոս մեր Տէրը տատաւտան կըցից,
Տիմացը ասպէս հարցմունքներ տըրից,
„Ի՞նչ աղէկ մէկ պան տուն մէյտան պերիւր,
„Ո՞ր խեղճ ունչպէրին մէկ եարօքմ արիւր,
„Վուռչոտ էքսիւղին տուն եփի հաղուցիւր,
„Վաղցած-ծարաւ ին եփի հաց, ճուր արէիւր“:
Աչքերը վերուց մեր աղլն աղան,
Տէր մեր Վրիտաոսին տըլից պատասխան.
„Ես շատ հարբանի ծառաւ կըտօիլ իմ,
„Աղու զէհրով քըշտացուցիլ իմ.
„Եւ ատ տուն, շատ օճախ զըրչիլ իմ տայմա,
„Եւ ատին էլիլ իմ մահի մահանա“:
Ան ատէն ասաց Տէրըն մեր Յիսուս.
„Ալնա՛, Յուդային քովը նիստ տուս-փուս“:

28.

ՄԵՐ ԱՏԵՆՈՒԱՅ ՓԱԼԻԹԻՔԸ

Աղ լալը, կիտիմ, խիտ ամօթ պան է,
Հողու ալ մեղք է, անուն սև կանէ.
Սուս-փուս կողու թին, ախա՛, կանէի,
Թէ որ չիմանան մարդոց կիանայի:
Ախալըս մըտիլ է մարդու դէմ փախիլ,
Վախէս էշկեարէ տիմաց չիմ էլլիլ.
Տակէն շատ զաւար նարան կուտայի,
Թէ որ չիմանան մարդոց կիանայի:
Պէթէր շէնքով է տրացինիս օրգին,
Օրդուս քէտէր է ամէն ապու թին,
Մէկ կաւաթ ճուրի մեջ կըլիւր-տէի,
Թէ որ չիմանան մարդոց կիանայի:

Հաւատ, օրէնք, պտուս — ան պօշ պաննիւ ին ,
Վաստակի տուռ է, կիտիմ, տէրտէրին .

Զօխտան հաւատարմ ես կուրանայի ,
Թէդր չիմանալն մարդոց կիտնայի :

Խուժ, տափուլ-ղրուռնա, անխանաթ իրպլիբ,
 Բառախթ իռի նուժէն, Ռապտովի պաղնիբ—
 Աս տոկէն մբտած՝ վրայէն կելէի,

Թ-է որ չիմանալն մարդոց կիտնայի :
Վարպետ ու ճարպիկ օրթախ ունենալ ,
Սէկ թէ՛հա օտա պաքառա պանալ ,
Թ-էզ ղէնկիննալու ֆէնա կըկըտնէի ,
Թ-է որ չիմանալն մարդոց կիտնայի :

Պատեցաւ ի վերսիւ հոս ու հոն պաժնեւ,
Տեսաւ մականգին թէզ խոռամիշ անել,
Կողպարտակ մարդ ալ ես կըլըանէի,
Թէ որ չիմանալն մարդոց կիանայի:

Անուն կօտուօղը կըպղտաք չի՞ կօտուիւ,
 Հալիւին խանութը, քասասան չի՞ պարպիւ.
 Ընկերիս, կիտիք, աղու չէ՞ր տայի,
 Թէ որ չիմանալն մարդոց կիտնայի :

Խըճմբատներ, քիպկեր... Տըղու (սուքերին),
 Թեզ զէնկիննալու պէթեր բէտերին...
 Խեւքըտ ինչ կըտուէ՝ սալթը ան արա՛,
 Թեք որ արածըտ հալիւր չիմանայ։

... 29. ...

Իր ծեռքով պըռնել զըշերվայ խըպլիկ և
ճէպի վարար է—ամենքնա կիտիք,
Խէ չի համոզվիք ու չի գաք Խօսկի,
Հաւատացէք որ՝ շատ թանկ կընըստի:
Գըշերվայ խըպլիք, զըշերվայ խըպլիք,
Տուք մեր կենճերուն մուխը մարեցիք,
Ես ալ աս հալօք, քէֆէյպէթէր կուշտ,
Եսխալթը չէլայ լէկէսի պէս փուշտ:
Եմա որ ճէպըս հարուրնոց ըլար,
Տեսօք խըպլիկին քիւլ պիտի էրթար:

Վիւլ պիտի էրթար չէքի պրօնն լուս, Գ
 Հապս, խրպիւիին վըրան նայելուս...
 Եւ խըպըլիկը անուշ ծան ունի,
 Նա շատ կըսիրէ քամիօթ ու կինի,
 Եղծուրով պահած չարէք ֆունթ պատէմ
 Մանէթ ու քառսուն հանից իմ ճէպէն...
 Ղըշերվայ խըպլիք, զըշերվայ խըպլիք,
 Ծեղի հաւնողին ծոցը կըպարպիք,
 Տուք կըկախարդիք, ախ, տեսօք խըպլիք,
 Մանէթնոց կինին իրեքնոց կանիք.
 Վէսան ու ճէպը աղէկ կըթօթվիք,
 Կօլօխը ուռած ճամփայ կըաղնիք...
 Ղըշերվայ խըպլիք, զըշերվայ խըպլիք,
 Եթանկէկ սոյէն ծեռք ի յիօշ պան չիք:

ճարտարաց սիլա՝ է ուս
 ճամփայ լիւս խոտի
 Գըշերվայ ու խոտ, Գըշեր
 30.
 ճարտարաց սիլա՝ է ուս

Ս Ր Ի Ճ Ի Ն Ք Է Փ Ը

(ՀԱՆԽՈՒՇԻՆ ՀԱՊԱՆ)

Տարին ունի մէկ պահար,
 Մարդ էրկու կեանք չունենար.

Կինի, կրնիկ, տաղ սիրող,
 Հաւատա՛ որ՝ չէ յիմար:

Լուս-ցորեկով, էշկեարա
 Ենվախ մէյտան տիր փալա,
 Կեղծաւորին աչքը թուք,
 Կըտըրճի պէս քէֆ արա

Խըմէ Լ՝ ամա չի խհնա
 Պագնէ Լ ու պարկէշտ մնա
 Պատիւը փոր չի դարնէ,
 Լս ամէն մարդ չիկընալ:

Շատ է հայիս տաղտաղան ,

Տէրտով աւել կըշատնան ,

Կինի , տաղ ու կինիմարդ

Մարդուս նոր հոգի կուտան :

Նարան կանիմ ես ահման ,

Որ չտիրէ կեանք ուրախ .

Թուշերըս որ թուռնեցան ,

Եւ ի՞նչ պէտք է կինի , տաղ :

Մէկ պահար ունի տարին ,

Վարդը զարդ է պահարին ,

Մարդուս զարդը կընիկն է ,

Կընկայ զարդը՝ տաղ , կինին :

Մենակ կինին՝ հարբանին ,

Մենակ տաղը՝ տէրտերին .

Կինիմարդը՝ երկանը ,

Եւայն մէկտեղ՝ կըտրիմին :

31

Թ Է Մ Է Ռ Տ .

Մեր հալին մէջը հէջ չիկայ առէթ

Եզդիս ֆայտային տալ հաղար մանէթ .

Ու ասոր համար իւմէտ չունենաք ,

Որ ձէպէս էլէ աախատար բոտակ :

Հարուր մանէթ ալ , էկէր խորդ ասիմ ,

Հալին ֆայտային ես հէջ տալու չիմ ,

Ռէրէ մինքին է կընել աա սարկով

Խուժաշ փլաթիցու էրկու կազ պոշով :

Յիսուն մանէթն ալ , ի՞նչ մեղքըս պայիմ ,

Ուրնչպէրին տալու այեամիշ կանիմ .

Որ յիսուն մանէթ խարձելու ըլլամ ,

Տօնիս որ մուգիք պերել կըկըրնամ :

Քըսանհինկնոցը նօմայ ըստակ է ,

Նարա խարձելու տեղը

Ենտեղ , ուտելի կան Տունքա ու Մաշքա ,

Ի՞նչ խայիւ կանէ , Վանի փառփիսքա :

Շատ քիչ ըստակ չէ տառը մանէթն ալ,
 Լափօր սուք խորդը կողդիք խմանալ:

Տասը մանէթնայ որ Թուրքիոյ տանիմ,

Լոյսէ-լուսալդէկ պէճանն կանիմ:

Զինք մանէթնոյն ալ, միշտ ապաք չիլում,

Պօշ տիւղ թուպ լիւսիսիս մեղքընամ,

Թէ որ քիչնէ մանէթն ապեմով չիմիւրմ:

Եւնքու մարդոյ ճետ թուրքիս կընստիմ:

Մէկ մանէթնոյն ալ— ճանրմ, ամպէն չէ—

Սոխի կընէպ ու քուռչի կըտոր չէ:

Թէ որ մանէթնոյ պերին փառսիսքա,

Տպար տպարմանիմ, Կարմ ընտանի չիկայ:

Փաթիլինիքն ալ խօմ, տուր չապիմ ախպար,

Լափաչի պան է կիտողդին ճամար:

Լալիսին պաշխածէս՝ պիռժային կուտամ,

Մութ, թէ՛ ճա գըշեր ես յաւատօյ կերթամ:

Տպար Թապիկն ալ մէկ կըրկընիք է:

Եւնքու պօշ պանի թուրքիս մեղք է:

Եւնքու տալէս՝ պուճէթ կըտանիմ,
 Քէֆու մէկ կուտիմ չայ անուշ կանիմ:

000,000

Զօրդէկին մէջը՝ շատ ատէն չիկայ:

Մէքամ փառստած կըտայ փառւշկա:

Եշխարք ալ կիտէ, որ ես ճէմքտ իմ,

Եզլի փառւշքան մըլէ անքանին:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

Սպիտակ գլուխ միշտ կըտայ քանդակ:

32.

200,000.

Որ էրկու հարուր հազարը տարիմ,
 Կընացէք կըտէք ինչե՞ր պիտ անիմ:
 Պէլլե՞ մէ չէ՛ տուն ինչե՞ր պիտ անիս,
 Եփօր ատխատար ստըկին ծեռք զարնիս.
 Սիֆթէ ախքատաց մէկ տուն կըխորդիս,
 Ուրնչպէր ու անկալ մէջը թօփ-կանիս,
 Մացա ամենուն պէտքը կըհոգաս,
 Ետքն ալ ժամերուն ընծաներ կուտաս.
 Որ էրկու հարուր հազարը տարիս,
 Հէպէթ Ֆայտալը պաներ շատ կանիս:
 Չէ՛ չէ՛, չե՛ կըտար, ատ չէ՛ իմ միտքըս,
 Ետկից ալ վեր է իմ անեղբըս:
 Որ էրկու հարուր հազարը տարիմ,
 Կընացէք կըտէք ինչե՞ր պիտ անիմ:
 Պէլլե՞ մի չէ՛ տուն ինչե՞ր պիտ անիս,—
 Չէթին սէմթերը նոր ժամ կըխորդիս,

Վո՞նք ալ թուլայէ պալատական դրպրոց
 Յօգուտ զաւակաց մեր Նախշըւանցոց:
 Չէ՛, չէ՛, չեկըտար, ատ չէ՛ իմ միտքըս,
 Ետկից ալ վեր է իմ անեղբըս.
 Որ էրկու հարուր հազարը տարիմ,
 Կընացէք կըտէք ինչե՞ր պիտ անիմ:
 Պէլլե՞ մի չէ՛ տուն ինչե՞ր պիտ անիս,
 Տուղոց ուսումի Սօսիօֆ պիտ խըրկիս,
 Եխքատ հարսերուն պօլ ճէհէզ պիտ տաս,
 Վ անքի դուպրոցին անդամը պիտ լաս:
 Չէ՛, չէ՛, չեկըտար, ատ չէ՛ իմ միտքըս,
 Ետկից ալ վեր է իմ անեղբըս:
 Որ էրկու հարուր հազարը տարիմ,
 Կընացէք կըտէք ինչե՞ր պիտ անիմ:
 Պէլլե՞ մի չէ՛ տուն ինչե՞ր պիտ անիս,
 Եփօր ատխատար ստակը զաֆթ անիս.
 Մէքամ ուսեալի դուպրոց կըպանաս,
 Որ հաշիւը ասէ՛ „Պռա՛վա, չէն կենաս“
 Եջմիածինին տաս հազար կուտաս,
 Ու ազգասէրի անուն կըստանաս:

Չէ՛, չէ՛, չի կրտար, առ չէ՛ իմ միաբերս,
 Ետկց ալ վեր է իմ անելիքս,
 Եւ էլ կու հարուր հաղարը ապրիմ,
 Կայէ՛ ի՞նչ թէջօթէ պաննը պիտ անիմ,
 Սիթթէ պիտ խորդիմ մէքամ պախտպան,
 Չիտեսնըված տուն սաշէին վըրան,
 Պատը՝ փատ-մուսմուս, ցորուն դարդարած,
 Մէջի մէպիլը Սոսկօթէն պերած,
 Կիտիսքի պէտք էր, մօտի համար ալ,
 Օւլին էնի-օրթան տընէլ մէկ ուռնալ,
 Հասէլէթտէն մարդ թամպով պիտ խըրկիմ,
 Հաղարնոց կապուտ ոխաք պիտ կընիմ,
 Մէքսմ ալ թանկնոց անօք փռալնօթքա
 Սոսկօթի փէո վըյ Փապո լըէն կուզայ,
 Ծու պուկիս հետը Սաւաով պիտի էրթանք,
 Պատ իըթէ փլաթի կարնէլ պիտ տանք,
 Ֆառ մալ, տիառէմ, օղ ու ապրո ճան —
 Ես ալ ամէնը խաթուէիս պիտ տամ,
 Վոկէ-քով նըստած ու շըփանալէն,
 Օւրիս պիտ անցնինք սաշէին վըայէն.

Տասնը հինկ մանէթ պիտ առնիմ, պիտ տամ,
 Մեր տեղի քլուպին չըլէնը պիտ լամ,
 Հոնի կազէթներըն ալ չի կարգամ,
 Պարէմ շամփանաքի դարնէլ կըկըրնամ...
 Տօնիս մուղիքով պալ պիտի անիմ,
 Մեր աղաներուն լալյին կանչիմ.
 Թանկնոց վաքուքա՝ խայվար ու չիլիմ—
 Տառաթի համար պան մեխքնալու չիմ.
 Ելային խումցնում, քիօռ-հարբած ճամփիմ,
 Եսպէս պիտ անիմ՝ վիկոիշն ու տարիմ:
 Խորդ է, ասպէսով թէղ միւհլիւղ կելիմ,
 Պարէմ քիւմալ լայ՝ քէֆովըս կապրիմ:
 Ի՞նչ է, կըհաւնի՞ք արած փըլանիս.
 Եղօթք արէ՛ք՝ թէղ հասնիմ մուրատիս.

Վ Ե Ր Զ.

1. Die erste Art der ...
 2. Die zweite Art der ...
 3. Die dritte Art der ...
 4. Die vierte Art der ...
 5. Die fünfte Art der ...
 6. Die sechste Art der ...
 7. Die siebente Art der ...
 8. Die achte Art der ...
 9. Die neunte Art der ...
 10. Die zehnte Art der ...

ՀԿԵՆ

Ի ՆՊԱՍՑ

Թապրոնաւորաց, Բարեգործական
և Մարդասիրական Ընկերութեանց
ՆՈՐ ՆԱԽԻՋԵԻԱՆԻ.
ԳԻՆՆ 1 ԲՈՒԲ. ԱՐԾ.

15691

2013

